
Wstęp

Okres pozimnowojennego odprężenia w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego już minął. Wydarzenia ostatnich miesięcy, a nawet lat, takie jak mocarstwowe zapędy Rosji, konflikt rosyjsko-ukraiński, wojny na Bliskim Wschodzie, których efektem są masowe migracje ludności i szerzący się terroryzm, są tego najlepszym dowodem. Te nowe uwarunkowania wymuszają potrzebę spojrzenia na problematykę gotowości państwa do obrony i ochrony przez pryzmat wyżej wymienionych wydarzeń. Drugim argumentem przemawiającym za taką potrzebą jest trwający już proces budowy zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego, który jednak wymaga zwiększenia tempa i wysiłków w tym zakresie. System ten musi być zdolny nie tylko do obrony państwa przed zewnętrznymi zagrożeniami polityczno-militarnymi, ale także ochrony obywateli przed wszelkiego rodzaju zagrożeniami niemilitarnymi, zarówno zewnętrznymi, jak i wewnętrznymi. Wymaga to kompleksowego podejścia władz państwowych i organów administracji publicznej w budowie tego systemu, w tym wniesienia wielu zmian legislacyjnych, planistycznych i organizacyjnych, jak również szerszego podejścia i rozumienia niezwykle ważnej problematyki przygotowań i gotowości państwa do obrony i ochrony.

Dlatego nasuwają się pytania: jak obecnie jest rozumiana, zorganizowana i jak funkcjonuje gotowość państwa do obrony i ochrony? oraz jakie rozwiązania organizacyjno-funkcjonalne należałoby podjąć w tym zakresie, aby system bezpieczeństwa narodowego był w stanie podołać nowym wyzwaniom i zagrożeniom w sferze bezpieczeństwa narodowego?

Jak dotąd problematyce gotowości państwa do obrony i ochrony w literaturze przedmiotu badań poświęcono niewiele miejsca. Największy dorobek naukowy w tym zakresie w Polsce ma J. Wojnarowski, który już od kilkunastu lat zajmuje się tematyką gotowości obronnej państwa, a także gotowości systemu bezpieczeństwa narodowego, której poświęcił publikację właśnie o takim tytule¹.

¹ J. Wojnarowski, *Gotowość systemu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2010.

W niewielkim zakresie ta problematyka znalazła swoje odzwierciedlenie w publikacjach Z. Piątka oraz R. Szandrochy, którzy ograniczyli swoje dociekania naukowe do zagadnienia gotowości obronnej państwa². Nie ma zatem w literaturze przedmiotu badań odpowiedzi na wymienione wyżej problemy badawcze.

W tej sytuacji wskazane jest, by problematyka gotowości państwa do obrony i ochrony stała się powszechnie znana, aby można było skutecznie realizować zadania obronne i ochronne w każdym ze stanów bezpieczeństwa państwa na wszystkich szczeblach administracji publicznej.

Niniejsza monografia przedstawia podstawowe problemy dotyczące gotowości państwa do obrony i ochrony. Wyjaśnia istotę gotowości obronnej państwa oraz gotowości państwa do obrony i ochrony. Zawiera krytyczną analizę i ocenę obecnego stanu rozwiązań normatywnych, organizacyjnych i funkcjonalnych w przedmiotowym zakresie, jak również koncepcje nowych rozwiązań. Jest ona efektem wieloletnich badań z zakresu nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności ukierunkowanych na działania przygotowawcze oraz funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa narodowego w sytuacjach zagrożeń militarnych i niemilitarnych, wewnętrznych i zewnętrznych. Składa się z czterech rozdziałów merytorycznych, wstępu i zakończenia.

W rozdziale pierwszym przedstawiono rolę i miejsce podsystemu (systemu) obronnego i podsystemów ochronnych w systemie bezpieczeństwa narodowego. Wyjaśniono współczesne rozumienie i zakres bezpieczeństwa narodowego, istotę i strukturę systemu bezpieczeństwa narodowego oraz miejsce, strukturę i zadania w tym systemie podsystemów – obronnego i ochronnych.

Rozdział drugi poświęcono podstawowym dokumentom normującym gotowość państwa do obrony i ochrony. Dokonano analizy i oceny prawnych podstaw realizacji zadań obronnych oraz działań ochronnych, a także wprowadzania stanów nadzwyczajnych. Stosowną uwagę poświęcono również procedurom i przedsięwzięciom zarządzania kryzysowego.

Rozdział trzeci dotyczy genezy oraz istoty gotowości państwa do obrony i ochrony. W rozdziale tym opisano genezę oraz współczesne pojmowanie gotowości obronnej państwa. Przedstawiono zadania realizowane w poszczególnych stanach gotowości obronnej państwa zamieszczone w obecnie obowiązujących dokumentach normatywnych oraz literaturze przedmiotu badań, a także na podstawie ich oceny zaproponowano nowy podział zadań obronnych dla podsystemów systemu obronnego państwa w określonych stanach gotowości obronnej państwa. Odniesiono się także do zasad podwyższania gotowości

² Z. Piątek, *Procedury i przedsięwzięcia systemu zarządzania kryzysowego*, AON, Warszawa 2005; R. Szandrocho, *Wybrane problemy gotowości obronnej państwa*, WSOWL, Wrocław 2013.

obronnej państwa. W dalszej części tego rozdziału scharakteryzowano gotowość państwa do działań ochronnych, wskazując na istotę tych działań oraz przedstawiając przykłady takich działań ujęte w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego 2013/2015.

Rozdział czwarty zawiera koncepcje nowych rozwiązań w zakresie gotowości państwa do obrony i ochrony, w tym opis i ocenę koncepcji gotowości systemu bezpieczeństwa narodowego J. Wojnarowskiego oraz autorską koncepcję gotowości państwa do obrony i ochrony, w której przedstawiono istotę tej gotowości, jej stany, zadania realizowane w poszczególnych stanach z podziałem na wykonawców oraz zasady wprowadzania tych stanów.

W zakończeniu odniesiono się do określonych we wstępie problemów badawczych, wskazując stopień ich rozwiązania oraz obszary, które wymagają kontynuowania badań.

Niniejsza publikacja zawiera w treści poszczególnych rozdziałów oraz w przypisach wiele odniesień do obowiązujących obecnie aktów normatywnych. Uwzględniono w niej stan prawny na dzień 30 września 2016 r.